

Прус М.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

СУВЕРЕНІТЕТ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Державний суверенітет належить до найбільш актуальних і дискусійних питань сучасної юридичної науки, а в умовах глобалізаційних процесів прослідковується до нього підвищений інтерес. У науковій літературі останніх років досить гостро стоїть питання впливу на державний суверенітет процесів глобалізації. Результатом цих процесів, що охоплюють всі сфери економічної, політичної і культурної інтеграції та уніфікації, є якісна трансформація сучасної цивілізації та посилення взаємозалежності країн і народів.

У межах традиційно-правового підходу державний суверенітет можна визначити як історично зумовлену політико-юридичну властивість національної держави, що відображає її верховенство і рівень самостійності у вирішенні внутрішніх питань та у взаємовідносинах з іншими державами [1, с. 53].

У свою чергу, процеси глобалізації, з одного боку, активізують діалог між державами та їх об'єднаннями, прискорюють розвиток відсталих країн, допомагають вирішувати світові проблеми і створюють потужну базу для реалізації прав держави та проведення стабільної державної економічної політики, але, з іншого боку, ведуть до дестабілізації політичної обстановки всередині держав і на міжнародній арені.

Головним наслідком процесів глобалізації, з точки зору проблеми державного суверенітету, є протиріччя між наростаючою економічною і політичною взаємозалежністю країн і народів, з одного, і збереженням за державою права самостійно і на свій розсуд вирішувати власні проблеми - з іншого. Наслідком цього процесу є втрата державою ряду своїх функцій на міжнародній арені і поява на ній великої кількості міжнародних організацій, які беруть на себе ряд функцій, делегованих їм окремими державами, що фактично обмежує зовнішній суверенітет країн. Крім того, держава часто не здатна впоратися з викликами, які їй пропонує глобалізація, що призводить до необхідності реструктуризації владних відносин у суспільстві.

Нині міжнародна система представляє дворівневу конструкцію, в якій над системою міжнародних відносин, що ґрунтується на логіці національних держав, все більше переважає мережа транснаціональних

потоків. В інтернаціональному суспільстві більше не існує «єдиного і неділимого» державного, народного чи національного суверенітету. Державний суверенітет необхідно розуміти і вивчати як «розчленовану» між багатьма національними, регіональними та інтернаціональними чинниками владу [2]. У зв'язку з цим вчені відзначають, що незалежна національна держава як основа сучасного міжнародного порядку з часів Вестфальського миру набуває нових організаційних форм. Нації через свої територіальні організації – держави передали частину суверенних прав наддержавним структурам і тим самим заперечили анархічну природу міжнародних відносин політичного реалізму [3, с. 78].

Результатом обґрунтування можливості обмеження суверенітету в умовах глобалізації є те, що, наприклад, низкою міжнародних договорів під сумнів ставиться сама система міжнародних угод. Висуваються пропозиції щодо перегляду деяких міжнародних правових норм, в яких проголошується принцип державного суверенітету. Пропонується замінити вказаний принцип принципом управління глобальною безпекою.

Отже, є всі підстави зробити такий висновок: для ефективної реалізації суверенітету, держави зобов'язуються поважати суверенітет один одного, реалізації суверенітету ні одна з держав не повинна обмежувати, порушувати або припиняти суверенітет інших держав; державний суверенітет не повинен обмежувати право нації на самовизначення, і, навпаки, реалізація права нації на самовизначення не повинна порушувати державний суверенітет. Зрозуміло, не можна заперечувати, що подальший розвиток світової системи призведе до розширення організаційних форм міжнародного співробітництва, але й вони не мають права переступати межі державного суверенітету. Лише сама держава може добровільно прийняти на себе зобов'язання певного роду, а це впливає з суверенного права держави як члена міжнародного співтовариства.

Література

1. Дмитрієв А.І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 426 с.
2. Троян І. Трансформація державного суверенітету в умовах глобалізації. URL: ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/10388/1/28.pdf
3. Блинов А.С. Национальное государство в условиях глобализации: контуры построения политико-правовой модели формирующегося глобального порядка. Москва: Макс Пресс, 2003. 194 с.